

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне юридичне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-20-76

**Зауваження
до проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 71 Закону України «Про виконавче
провадження» щодо обов'язку виконавця проводити індексацію розміру
аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі»
(реєстр. № 3112)**

У Головному юридичному управлінні проаналізовано підготовлений Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики до розгляду у другому читанні текст зазначеного законопроекту та висловлюються такі зауваження.

1. Проект Закону має назву «Про внесення змін до статті 71 Закону України «Про виконавче провадження» щодо обов'язку виконавця проводити індексацію розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі».

У зв'язку з цим звертаємо увагу на таке.

Існуюча нині редакція статті 71 Закону України «Про виконавче провадження», до якої вносяться зміни, має назву «Порядок стягнення аліментів». Положеннями цієї статті врегульовані різні питання, зокрема, передбачені і порядок стягнення аліментів, і питання заборгованості аліментів, і перелік тимчасових обмежень боржника, і ким розглядаються спори щодо розміру заборгованості із сплати аліментів тощо. Проте ця стаття не регулює питання здійснення індексації аліментів. Питання індексації аліментів нині регулюються Законом України «Про індексацію грошових доходів населення» та статтею 184 Сімейного кодексу України, зміни до яких проектом не вносяться.

Крім того, варто зазначити, що права та обов'язки виконавця визначені статтею 18 Закону України «Про виконавчого провадження», зміни до якої проектом також не передбачені.

Враховуючи викладене, вважаємо, що законопроектом штучно розширюється предмет регулювання статті 71 Закону України «Про виконавче провадження», який не охоплюється назвою статті.

До того ж звертаємо увагу, що відповідно до положень частини першої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129 та статті 129¹ Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, при цьому суд

ухвалює рішення іменем України і воно є обов'язковим до виконання, водночас обов'язковість рішення суду віднесено до основних засад судочинства, а держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку.

Як відомо, поняттям «правосуддя», в широкому розумінні цього слова, охоплюється не тільки вирішення спорів, а й виконання рішень. Захист права здебільшого не закінчується розглядом справи, а вимагає реального виконання судового рішення, включаючи вжиття для цього примусових заходів. І саме виконання рішення завершує діяльність щодо здійснення правосуддя та, відповідно, завершує процес захисту права.

Таким чином, примусове виконання є складовою судового провадження, його завершальною стадією, що і передбачено статтею 1 Закону України «Про виконавче провадження».

Що стосується правового статусу виконавця, то, на нашу думку, він належним чином врегульований і деталізований законодавцем та покликаний сприяти ефективному здійсненню ним завдання, визначеного Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», а саме - своєчасне, повне і неупереджене виконання рішень, примусове виконання яких передбачено законом.

Отже, обов'язок виконавця проводити індексацію аліментів, що передбачений проектом, з нашої точки зору, по-перше, перебуває за межами правовідносин у сфері правосуддя, а по-друге, не враховує суті виконавчого провадження (стаття 1 Закону України «Про виконавче провадження») та суперечить завданням виконавчої служби.

2. Запропонованими змінами до статті 71 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що індексація розміру аліментів, визначеного у твердій грошовій сумі, проводиться, якщо інше не передбачено у виконавчому документі чи у договорі між батьками про сплату аліментів на дитину, виконавцем у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку. Індексація аліментів проводиться щороку, починаючи з другого року після визначення розміру аліментів.

Як вже було зазначено вище, питання здійснення індексації розміру аліментів врегульовані нині статтею 184 Сімейного кодексу України, Законом України «Про індексацію грошових доходів населення» та Порядком проведення індексації грошових доходів населення, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.2003 № 1078.

Так, відповідно до статті 184 Сімейного кодексу України розмір аліментів, визначений судом або домовленістю між батьками у твердій грошовій сумі, щорічно підлягає індексації відповідно до закону, якщо платник і одержувач аліментів не домовилися про інше. За заявою одержувача аліментів індексація може бути здійснена судом за інший період.

Згідно із статтею 2 Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» розмір аліментів, визначений судом у твердій грошовій сумі, віднесено до об'єктів індексації грошових доходів населення. При цьому така

індексація відповідно до статей 5 і 9 зазначеного Закону проводиться за рахунок коштів платника аліментів та здійснюється підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, фізичними особами - підприємцями, які проводять відповідні відрахування аліментів із доходу платника аліментів.

Крім того, статтею 18 Закону України «Про виконавче провадження» передбачені обов'язки і права виконавця під час здійснення примусового виконання рішень. При цьому перелік обов'язків є вичерпним, а перелік його прав передбачає здійснення і інших повноважень, передбачених законом про виконавче провадження. Разом з тим, частиною другою статті 19 Конституції України передбачено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. З огляду на такі конституційні приписи впровадження проектом законодавчих новел щодо віднесення до обов'язків виконавця проведення індексації розміру аліментів, на нашу думку, потребує одночасного внесення цим проектом відповідних змін до Сімейного кодексу України, і до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення», і до статті 18 Закону України «Про виконавче провадження».

В іншому випадку пропонований проектом підхід щодо обов'язку виконавця здійснювати таку індексацію не ґрунтуватиметься на комплексному та системному унормуванні порушеного питання, що свідчить про неповноту правового регулювання суспільних відносин та порушення принципу правової визначеності, що не враховує вимог статті 8 Конституції України, якою передбачено визнання та дію в Україні принципу верховенства права.

У цьому контексті варто нагадати, що принцип верховенства права вимагає дотримання вимог «якості» закону. Європейський Суд в своїй судовій практиці характеризує якість закону таким чином: правове положення може витримати перевірку його на якість, якщо це положення є достатньо чітким у переважній більшості справ, що їх розглядали національні органи; чинні положення національного законодавства потрібно формулювати так, щоб вони були достатньо доступними, чіткими і передбачуваними у практичному застосуванні; якість закону вимагає, щоб він був доступний для даної особи і вона також могла передбачити наслідки його застосування до неї та щоб закон не суперечив принципів верховенства права. Закон має містити досить зрозумілі й чіткі формулювання, які давали б громадянам належне уявлення стосовно обставин та умов, за якими державні органи уповноважені вдатися до втручання в право, тощо.

Крім того, абзацом четвертим частини першої статті 71 Закону України «Про виконавче провадження» (в редакції проекту) передбачено, що у разі самотійного надіслання стягувачем виконавчого документа безпосередньо підприємству, установі, організації, фізичній особі – підприємцю чи фізичній особі, зазначеним у частині першій статті 7 цього Закону, індексація розміру аліментів, визначеного у твердій грошовій сумі, проводиться, якщо інше не

передбачено у виконавчому документі чи у договорі між батьками про сплату аліментів на дитину, відповідно до Закону України “Про індексацію грошових доходів населення”.

Однак такі пропозиції не узгоджуються із статтею 9 Закону України «Про індексацію грошових доходів населення», відповідно до якої індексація розміру аліментів, визначеного судом у твердій грошовій сумі, здійснюється підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, фізичними особами - підприємцями, які проводять відповідні відрахування аліментів із доходу платника аліментів. Ця стаття не містить положень, якими б конкретизувався спосіб отримання підприємством, установою чи організацією виконавчого документа, зокрема, «у разі самостійного надсилання стягувачем виконавчого документа» та «якщо інше не передбачено у виконавчому документі чи у договорі між батьками про сплату аліментів на дитину».

3. Положення останнього речення абзацу третього, яким доповнюється частина перша статті 71 Закону України «Про виконавче провадження», щодо строку проведення індексації аліментів («щороку, починаючи з другого року після визначення розміру аліментів») не узгоджується із нормою статті 6 Закону України «Про індексацію грошових доходів населення», якою передбачено проведення індексації грошових доходів населення у разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, який установлюється в розмірі 103 відсотка.

Положення проекту щодо визначення строків індексації аліментів, на наш погляд, не враховують вимог статті 22 Конституції України, відповідно до якої при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

Текст законопроекту потребує техніко-юридичного доопрацювання.

Узагальнюючий висновок: проект може бути прийнятий за умови врахування висловлених зауважень та пропозицій.

**Перший заступник керівника
Головного управління**

А. НИЖНИК

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Нижник Аркадій Іванович
Сертифікат: 20B4E4ED0D30998C0400000088C22800C78F6800
Дійсний до: 01.10.2020 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 07/02-2020/102595 від 10.07.2020

